

УДК 37.08:070.1

DOI: <https://doi.org/10.33989/2075-146x.2019.23.183196>

НАТАЛІЯ ДАВИДОВА

Дергачівська районна державна адміністрація Харківської області

МОДЕЛЬ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МЕДІАКУЛЬТУРИ КЕРІВНИКА ШКОЛИ В УМОВАХ МЕТОДИЧНОЇ СЛУЖБИ РАЙОНУ

У статті розкрито сутність побудови моделі управління розвитком медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району; виокремлено основні ознаки системи моделювання; визначено мету як системотвірний компонент зазначеної моделі; подано зміст науково-методичного комплексу з розвитку медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району.

***Ключові слова:** модель; ознаки системи; науково-методичний комплекс з розвитку медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району*

Постановка проблеми

До діяльності директора закладу загальної середньої освіти на сучасному етапі реформування освітнього процесу все більше постає вимог стосовно його професіоналізму. У сучасного менеджера повинні бути розвинуті не тільки професійні якості (знання педагогіки, дидактики, психології), а й сформовані навички володіння питаннями з менеджменту, економіки, соціології. Успішність освітнього процесу закладу загальної середньої освіти багато в чому залежить від професіоналізму управлінця, а саме:

- наскільки успішно функціонує й розвивається освітній заклад;
- чи конкурентоздатні й авторитетні на ринку освітніх послуг.

Тому, вважаємо, що від професійної компетентності керівника закладу загальної середньої освіти, від того на якому рівні він володіє як професійною, так і загальною інформацією залежить якість діяльності педагогічного колективу, комфортність і добробут учня, довіра батьків, визнання та прийняття соціальних замовників.

Сьогодні засоби масової комунікації (ЗМК) відіграють одну із провідних ролей у навчанні особистості та стали основним вектором неформальної освіти. Функції, які виконують ЗМК у сучасному освітньому просторі, такі: інформаційна, виховна, просвітницька, розважальна та ін. (Лузан, & Лузан, 2019) Тому постає завдання перед освітніми закладами – усебічно підготувати дітей та молодь до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, сформувати в громадян медіаінформаційну грамотність та медіакультуру відповідно до їхніх вікових, індивідуальних та інших особливостей.

Зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. У Концепції впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) зазначено, що має відбутися проведення широкомасштабного поетапного експериментального й подальшого інтенсивного масового впровадження медіаосвіти в педагогічну практику на всіх рівнях; пріоритетне започаткування шкільної та позашкільної медіаосвіти, яка стане головною інтеграційною ланкою формування цілісної системи медіаосвіти (Концепція медіаосвіти, 2010). Виходячи із зазначеного вище, можемо стверджувати, що в особистості має бути сформована одна із найцінніших життєвих компетенцій – це медіакультура (уміння розуміти інформацію, яку подають через різні медіатексти на звичайній або науковій мовах – знання різних мов (іноземної мови, математичної мови, мови взаємодії з інформаційними системами тощо); представляти інформацію про різні об'єкти за допомогою медіатекстів так, щоб було зрозуміло для іншого адресата (наприклад, іншій людині або технічному засобу); перекладати тексти з однієї мови на іншу; для досягнення поставленої мети організувати і планувати дії як окремих осіб (зокрема, свої дії) і машин (зокрема комп'ютера), так і цілих систем (людських колективів, багатомашинних комплексів, програмних засобів тощо) (Бургин & Степаненко, 1990). Аналіз останніх досліджень і публікацій із проблеми.

Більшість науковців, які досліджували структуру професійної компетентності керівника закладу загальної освіти стверджують, що менеджер сучасного освітнього закладу – центральна фігура всього освітнього процесу. Він повинен уміти розв'язувати різноманітні управлінські проблеми, уміти не тільки керувати освітнім закладом із сталими традиціями та укладом, але й переводити його на якісно новий рівень, що потрєбує спеціальних знань теорії та практики управління, певних особистісних якостей. Дуже важливі особистісні якості керівника навчального закладу, які забезпечують мотиваційне управління. Директор закладу загальної середньої освіти – це не тільки посада, але й професія (Управлінська компетентність).

Виділення невирішених частин проблеми. Ми вважаємо, що сучасний керівник ЗЗСО має володіти не тільки культурою передавання й культурою сприйняття інформації. Сучасний управлінець має бути розвиненою особистістю, що здатна читати, аналізувати, оцінювати медіатекст, займатися медіаторчістю, засвоювати нові знання за допомогою медіа та ін. (Кириллова, 2006).

Формулювання мети статті: обґрунтувати модель управління розвитком медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих результатів.

Поставлена мета статті спонукає нас до розгляду різних поглядів на медіакультуру. Як термін медіакультура має низку тлумачень. Ми будемо дотримуватися визначення, що було зроблене О. Т. Баришполець (2014), яка подає медіакультуру як особливий різновид культури, що зародився з появою масмедіа і розвивається разом з їх розвитком та є складовою частиною інформаційної та загальної культури суспільства та особистості.

Модель управління розвитком медіакультури керівника школи в умовах методичної служби району буде направлена на розв'язання наступних завдань:

- розробку й запровадження в роботу методичних служб району корекційно-розвивальних програм відеокурсу для підвищення медіакультури керівника з урахуванням особливостей контингенту й умов закладів, у яких вони працюють;

- добір методів і прийомів, що будуть сприяти ефективній роботі керівника;

- моніторинг результатів діяльності керівника закладу загальної середньої освіти.

Розроблена нами концептуальна модель управління розвитком медіакультури керівника закладів загальної середньої освіти в умовах методичних служб району за всіма ознаками є системною, бо відповідає загальноновизнаним положенням теорії систем: цілеспрямованість, складність, подільність, цілісність, структурованість. (Маслов, 2009; Сорочан, 2005; Почуєва, 2013).

В основі розробки нашої моделі став компетентнісний підхід, оскільки за визначенням Кузьмінського, А. (2013), «професіоналізм і компетентність – дві нерозривні, взаємопов'язані характеристики педагога як особистості й професіонала».

Модель управління розвитком медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району характеризується сукупністю взаємозалежних та взаємозумовлених організаційних, наукових, науково-методичних підходів та процедур.

Системотвірним компонентом цієї моделі є мета, яка полягає в підвищенні рівня медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби району, оскільки вбачаємо завдання керівника ЗЗСО в підвищенні якості медіакультури, а значить постійному підвищенні професійного рівня, педагогічної майстерності. І в цьому розвитку йому повинні допомогти методичні служби району.

В основу моделі покладені концептуально-цільовий, змістовий, організаційно-структурний, процесуально-технологічний, результативно-корекційний блоки, які мають двосторонні зв'язки між собою (додаток).

Концептуально-цільовий блок розробленої моделі включає Закони, концепції, закономірності, наукові підходи: компетентнісний, андрагогічний, акме-синергетичний, особистісноорієнтований, принципи управління розвитком медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби,

Змістовий блок побудованої нами моделі уточнює складові медіакультури керівника ЗЗСО, уміщує факторно-критеріальну (кваліметричну) субмодель розвитку медіакультури керівника ЗЗСО та подає напрями розвитку медіакультури керівника ЗЗСО.

Організаційно-структурний блок моделі передбачає вплив суб'єктів на об'єкт управління: розвиток медіакультури керівника, а також умови розвитку медіакультури: створення позитивної мотивації в керівників ЗЗСО до розвитку медіакультури; організація в РМК (ІМЦ) компетентісно спрямованого навчання; Інтеграція онлайн-офлайн-дистанційного навчання в методичну роботу району щодо розвитку медіакультури керівника ЗЗСО.

Процесуально-технологічний блок моделі містить відповідну технологія управління: розвиток медіакультури керівника ЗЗСО (МКК ЗЗСО)

Визначення критеріїв та показників розвитку медіакультури керівника ЗЗСО

Розробка субмоделі розвитку медіакультури керівника ЗЗСО

Діагностика та аналіз стану розвитку медіакультури керівника.

Планування та проектування структури та змісту розвитку медіакультури керівника ЗЗСО.

Організація процесу розвитку медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби району.

Оцінка, аналіз рівня розвитку медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби району.

Регулювання процесу розвитку медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби району

Результативно-корекційна складова передбачає аналіз результативності діяльності методичної служби району щодо розвитку МКК ЗЗСО та побудова коригувальної траєкторії системного та індивідуального підходу до розвитку МКК ЗЗСО в умовах методичної служби району.

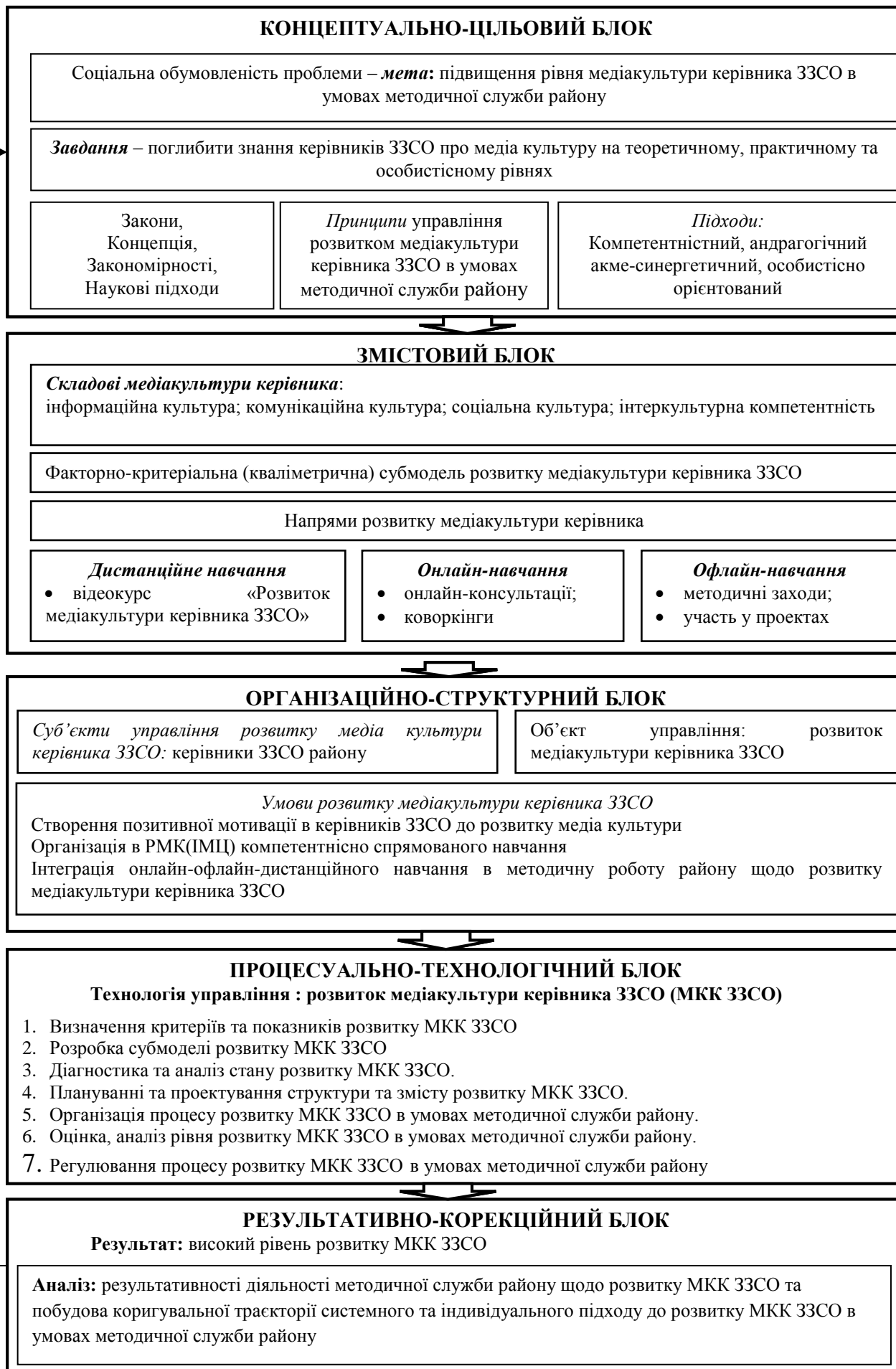
Для того, щоб успішно застосувати модель, нами розроблено науково-методичний комплекс з розвитку медіакультури керівника закладу загальної середньої освіти в умовах методичної служби району, який включає:

- комплект моніторингових матеріалів (анкета для самоаналізу рівня медіакультури керівника ЗЗСО, діагностичні картки, факторно-критеріальна (кваліметрична) субмодель визначення рівня медіакультури керівника ЗЗСО);

- розробку й запровадження відеокурсу «Медіакультура керівника закладу загальної середньої освіти: шляхи розвитку», а також його науково-методичне забезпечення;

- методiku запровадження моделі управління розвитком медіакультури керівника ЗЗСО в умовах методичної служби району, а саме: етапи здійснення:

СОЦІАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ КЕРІВНИКА ЗЗСО

- формування навичок роботи з факторно-критеріальним моделюванням для створення кваліметричної субмоделі визначення рівня медіакультури керівників ЗЗСО;
- здійснення замірів рівня медіакультури керівників ЗЗСО;
- аналіз, узагальнення результатів та створення бази даних по кожному керівнику ЗЗСО й по навчальному закладу в цілому про рівень стану розвитку медіакультури керівника ЗЗСО;
- регулювання процесу розвитку медіакультури керівника ЗЗСО.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок із напрямку. Отже, обґрунтована нами модель ґрунтується на певних закономірностях та принципах управління соціально-педагогічними системами, на підставі яких відбувається реалізація змісту управління.

Список використаних джерел

- Управлінська компетентність – запорука успішного функціонування закладу освіти.* Взято з <http://kerivnykseminar.blogspot.com>
- Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція).* Взято з https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya
- Баришполец, О. Т. (2014). *Український словник медіакультури*. Київ: Міленіум.
- Бургин, М., & Степаненко, Г. (1990). Информационный поиск и компьютерная грамотность. *Информатика и образование*, 1, 15-21
- Кириллова, Н. Б. (2006). *Медиакультура: от модерна к постмодерну*. Москва: Академический Проект.
- Кузьмінський, А. І. (2003). *Теоретико-методологічні засади післядипломної педагогічної освіти в Україні*. (Дис. д-р пед. наук). Черкаський держ. ун-т імені Б. Хмельницького. Черкаси.
- Лузан, Л. О. & Лузан, В. О. (2019) Медіаграмотність керівника Нової української школи як одна із складових професіоналізму управлінця. *Збірник статей Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції «Розвиток інформаційної компетентності та медіаграмотності керівника Нової української школи в умовах післядипломної педагогічної освіти»*. Харків: Харків. академія неперервної освіти. URL: https://www.youtube.com/watch?v=edkd1AB_b90&feature=youtu.be.
- Маслов, В. І. (2009). Концептуальні засади побудови, зміст і структура орієнтовної моделі функціональної компетентності керівників навчальних закладів. *Післядипломна освіта в Україні*, 2 (15), 3-10.
- Почуєва, О. О. (2013). *Моделювання в теорії управління освітніми процесами*. Взято з http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages
- Сорочан, Т. М. (2015). Професіоналізм керівника школи: експериментальна система розвитку його управлінської діяльності. *Директор школи, ліцею, гімназії*, 5, 79-86.

References

- Upravlinska kompetentnist – zaporuka uspishnoho funktsionuvannia zakladu osvity [Managerial competence is the key to the successful functioning of an educational institution]*. Retrieved from <http://kerivnykseminar.blogspot.com> [in Ukrainian].
- Kontseptsiia vprovadzhenia mediaosvity v Ukraini (nova redaktsiia) [Concept of introduction of media education in Ukraine (new version)]*. Retrieved from https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya [in Ukrainian].
- Baryshpolecz, O. T. (2014). *Ukrainskyi slovnyk mediakultury [Ukrainian Dictionary of Media Culture]*. Kyiv: Milenium [in Ukrainian].
- Burgyn, M., & Stepanenko, G. (1990). Informatcionnyi poisk i kompiuternaia gramotnost [Information Retrieval and Computer Literacy]. *Informatika i obrazovanie [Computer Science and Education]*, 1, 15-21 [in Russian].
- Kirillova, N. B. (2006). *Mediakultura: ot moderna k postmodernu [Media Culture: From Modern to Postmodern]*. Moskva: Akademicheskii Proekt [in Russian].
- Kuzminskyi, A. I. (2003). *Teoretyko-metodolohichni zasady pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity v Ukraini [Theoretical and methodological foundations of postgraduate pedagogical education in Ukraine]*. (D diss.). Cherkaskyi derzh. un-t imeni B. Khmelnytskoho. Cherkasy [in Ukrainian].

- Luzan, L. O. & Luzan, V. O. (2019) Mediahramotnist kerivnyka Novoi ukrainskoi shkoly yak odna iz skladovykh profesionalizmu upravlintsia [Media literacy of the head of the New Ukrainian School as one of the components of the manager's professionalism]. *Zbirnyk statei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi Internet-konferentsii «Rozvytok informatsiinoi kompetentnosti ta mediahramotnosti kerivnyka Novoi ukrainskoi shkoly v umovakh pislidyplomnoi pedahohichnoi osvity» [Proceedings of the All-Ukrainian Scientific-Practical Internet Conference "Development of Information Competence and Media Literacy of the Head of the New Ukrainian School in the Conditions of Postgraduate Teacher Education"]*. Kharkiv: Kharkiv. akademiia neperervnoi osvity. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?v=edkd1AB_b90&feature=youtu.be [in Ukrainian].
- Maslov, V. I. (2009). Kontseptualni zasady pobudovy, zmist i struktura oriantovnoi modeli funktsionalnoi kompetentnosti kerivnykiv navchalnykh zakladiv [Conceptual principles of construction, content and structure of the orientational model of functional competence of heads of educational institutions]. *Pislidyplomna osvita v Ukraini [Postgraduate education in Ukraine]*, 2 (15), 3-10 [in Ukrainian].
- Pochuieva, O. O. (2013). *Modeliuvannia v teorii upravlinnia osvitynymi protsesamy [Modeling in the theory of management of educational processes]*. Retrieved from http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages [in Ukrainian].
- Sorochan, T. M. (2015). Profesionalizm kerivnyka shkoly: eksperymentalna systema rozvytku yoho upravlinskoï diialnosti [Professionalism of the Head of School: An Experimental System for the Development of His Management Activity]. *Dyktor shkoly, litseiu, himnazii [Headmaster of the school, lyceum, gymnasium]*, 5, 79-86 [in Ukrainian].

DAVYDOVA N.

Dergachevsky District State Administration of the Kharkiv Region, Ukraine

MODEL OF MANAGEMENT OF THE DEVELOPMENT OF MEDIA CULTURE OF THE HEAD OF THE SCHOOL IN THE METHODOLOGICAL SERVICE OF THE DISTRICT

The article states that the quality of the activities of the teaching staff, the comfort and well-being of the student, the trust of the parents, the recognition and acceptance of social customers depends on the professional competence of the head of the institution of general secondary education, on what level he possesses both professional and general information; attention is drawn to the fact that mass media (MMC) play one of the leading roles in the training of the individual and become the main vector of non-formal education; functions performed by MMC in the modern educational space (informational, educational, educational, entertaining); the essence of modeling is disclosed (the main features of the modeling system are outlined), and the model of management of the development of media culture of the head of institution of general secondary education in the conditions of methodical service of the district is substantiated, which consists of conceptual-target, content, organizational-structural, procedural-technological, productive-correction blocks, which have two-way links with each other; the goal is defined as a system-based component of the given model, which is to increase the level of media culture of the head of the ZSSO in the conditions of methodical service of the district; the contents of the scientific and methodical complex on the development of media culture of the head of the institution of general secondary education in the conditions of methodical service of the district is given.

Key words: *model; system features; scientific and methodical complex on the development of media culture of the head of institution of general secondary education in the conditions of methodical service of the district*

Стаття надійшла до редакції 16.03. 2019 р.